

**КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
УНІВЕРСИТЕТСЬКИЙ КОЛЕДЖ**

Циклова комісія природничих дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор

з науково-методичної
та навчальної роботи

С.Б.Жильцов

«19» _____ 2016р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Анатомія, фізіологія і гігієна дітей шкільного віку

Спеціальність: 013 Початкова освіта
(шифр і назва спеціальності)

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма № 2044
Жильцов
(підпис) (прізвище, ініціали)
« » _____ 2016

Київ - 2016

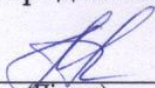
Робоча програма з анатомії, фізіології і гігієни дітей шкільного віку для студентів
за спеціальністю 013 Початкова освіта
(шифр і назва спеціальності)

Розробники: Хитра Зоя Михайлівна, викладач природничих дисциплін
Університетського коледжу Київського університету імені Бориса Грінченка,
кандидат педагогічних наук,

Робочу програму схвалено на циклової комісії природничих дисциплін

Протокол від «29» серпня 2016 року № 1

Голова циклової комісії природничих дисциплін

_____

(Підпис)

(Глухенька Л.М.)

© _____, 2016

© _____, 2016

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень		Характеристика навчальної дисципліни	
			денна форма навчання	
Кількість кредитів – 5	Спеціальність 013 Початкова освіта		Нормативна	
Модулів – 5	Освітньо-кваліфікаційний рівень: “молодший спеціаліст”		Рік підготовки	
Змістових модулів – 5			1-2	
Загальна кількість годин – 150			Семестр	
			1-4	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2	I семестр	II семестр	III семестр	IV семестр
	Лекції		Лекції	
	8 год	8 год	12 год	12 год
	Практичні заняття		Практичні заняття	
	2 год	2 год	4 год	2 год
	Семінарські заняття		Семінарські заняття	
	4 год	4 год	6 год	6 год
	Самостійна робота		Самостійна робота	
	10 год	10 год	15 год	15 год
	Індивідуальні заняття		Індивідуальні заняття	
	4 год	4 год	6 год.	6 год.
	Модульний контроль		Модульний контроль	
2 год	2 год	2 год.	4 год.	
		Вид контролю екзамен		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу – розкрити анатомо-фізіологічні особливості організму людини в різні періоди онтогенезу, науково обґрунтувати заходи щодо збереження, зміцнення, розвитку і управління здоров'ям дітей і підлітків шкільного віку, створити стійку мотивацію щодо дбайливого ставлення до власного здоров'я, сформувати комплекс оздоровчих та гігієнічних умінь і навичок, здоров'язбережувальну компетентність.

Завдання курсу:

- ознайомлення з загальним закономірностями росту та розвитку дітей та підлітків шкільного віку, віковою періодизацією та критичними періодами розвитку;
- встановлення взаємозв'язку будови і функцій органів і систем органів організму людини;
- ознайомлення з віковими фізіологічними процесами, що відбуваються в організмів дітей;
- ознайомлення з біохімічними основами спадковості і мінливості, механізмами онтогенезу;
- визначення факторів, які впливають на здоров'я: біологічні задатки і можливості, соціальне середовище, екологічні умови;
- формування «психології» здоров'я, мотивації до корекції способу життя індивідом із метою закріплення здоров'я.

У студентів мають бути вироблені наступні предметні компетентності:

- здатність застосовувати анатомо-фізіологічні знання для пояснення життєдіяльності власного організму, профілактики захворювань, травматизму, шкідливих звичок;
- здатність застосовувати основні фізіологічні методи аналізу й оцінки стану організму людини, враховуючи вікові особливості дітей молодшого шкільного віку;

- здатність застосовувати в умовах конкретної ситуації сукупність здоров'язбережувальних компетенцій, дбайливо ставитися до власного здоров'я та здоров'я інших людей;

- сформованість ціннісного ставлення до власного організму і здоров'я та здоров'я інших людей; уміння протистояти шкідливим впливам соціо-природничого середовища;

- здатність застосовувати на практиці принципи біоетики, розуміння соціальних і екологічних наслідків своєї професійної діяльності;

- здатність планувати та організовувати навчання і роботу відповідно до вимог шкільної гігієни, безпеки життєдіяльності й охорони праці; складати та дотримуватися режиму дня відповідно до науково-обґрунтованих гігієнічних і валеологічних рекомендацій;

- обізнаність в профілактиці різних захворювань, дотримання правил особистої гігієни.

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення навчальної дисципліни, становить 150 год., із них 40 год. – лекції, 20 год. – семінарські та 10 год. практичні заняття, 20 год. – індивідуальні заняття, 50 год. – самостійна робота, 10 год. – модульний контроль.

Вивчення студентами навчальної дисципліни завершується складанням іспиту.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Вступ. Значення анатомії, фізіології та гігієни для професійної підготовки вчителя початкової школи. Віковий розвиток людини.

Тема 1.

Вступ. Значення анатомії, фізіології та гігієни для професійної підготовки вчителя початкової школи.

Тема 2.

Загальні закономірності росту та розвитку дітей і підлітків. Віковий розвиток людини.

Змістовий модуль 2.

Анатомія та вікова фізіологія опорно-рухової системи. Розвиток рухів у дітей.

Тема 3.

Анатомія та вікова фізіологія опорно-рухової системи. Будова та функції скелету людини.

Тема 4.

М'язова система людини. Розвиток рухів у дітей.

Змістовий модуль 3.

Внутрішнє середовище організму. Анатомія, фізіологія та гігієна серцево-судинної системи. Анатомія та вікова фізіологія дихальної системи.

Тема 5.

Внутрішнє середовище організму. Кров, її функції та склад.

Тема 6.

Анатомія, фізіологія та гігієна серцево-судинної системи.

Тема 7.

Анатомія та вікова фізіологія дихальної системи.

Змістовий модуль 4.

Вікові особливості травлення, обміну речовин і енергії. Загальна характеристика органів виділення. Анатомія, фізіологія та гігієна шкіри.

Тема 8.

Вікові особливості травлення, обміну речовин і енергії. Принципи харчування дітей.

Тема 9.

Загальна характеристика органів виділення. Система сечовиділення.

Тема 10.

Анатомія, фізіологія та гігієна шкіри.

Змістовий модуль 5.

Ендокринна система. Вікова фізіологія нервової системи, аналізаторів. Гігієна навчально-виховного процесу в загальноосвітніх навчальних закладах.

Тема 11.

Ендокринна система та її вікові особливості.

Тема 12.

Вікова фізіологія нервової системи, аналізаторів.

Тема 13.

Гігієна навчально-виховного процесу в загальноосвітніх навчальних закладах.

4. Структура навчальної дисципліни

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин							
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Підсумковий контроль	Практичних	Семинарських	Індивідуальна робота	Самостійна робота
І курс (І семестр)									
Змістовий модуль І									
Вступ. Значення анатомії, фізіології та гігієни для професійної підготовки вчителя початкової школи. Віковий розвиток людини									
1.	Тема 1. Вступ. Значення анатомії, фізіології та гігієни для професійної підготовки вчителя початкової школи.	13	8	4			2	2	5
2.	Тема 2. Загальні закономірності росту та розвитку дітей і підлітків. Віковий розвиток людини.	15	10	4		2	2	2	5
	Модульний контроль	2	2		2				
	Разом	30	20	8	2	2	4	4	10
І курс (ІІ семестр)									
Змістовий модуль ІІ									
Анатомія та вікова фізіологія опорно-рухової системи. Розвиток рухів у дітей									
3.	Тема 3. Анатомія та вікова фізіологія опорно-рухової системи. Будова та функції скелету людини.	13	8	4			2	2	5
4.	Тема 4. М'язова система людини. Розвиток рухів у дітей.	15	10	4		2	2	2	5
	Модульний контроль	2	2		2				
	Разом	30	20	8	2	2	4	4	10
ІІ курс (ІІІ семестр)									
Змістовий модуль ІІІ									
Внутрішнє середовище організму. Анатомія, фізіологія та гігієна серцево-судинної системи. Анатомія та вікова фізіологія дихальної системи									
5.	Тема 5. Внутрішнє середовище організму. Кров, її функції та склад.	13	8	4			2	2	5
6.	Тема 6. Анатомія, фізіологія та гігієна серцево-судинної системи.	10	8	2		2	2	2	2

7.	Тема 7. Анатомія та вікова фізіологія дихальної системи.	5	2	2					3
	Модульний контроль	2	2		2				
	Разом	30	20	8	2	2	4	4	10

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин							
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Підсумковий контроль	Практичних	Семинарських	Індивідуальна робота	Самостійна робота
Змістовий модуль IV									
Вікові особливості травлення, обміну речовин і енергії. Загальна характеристика органів виділення. Анатомія, фізіологія та гігієна шкіри									
8.	Тема 8. Вікові особливості травлення, обміну речовин і енергії. Принципи харчування дітей.	15	10	4		2	2	2	5
Всього за III семестр		45	30	12	2	4	6	6	15
9.	Тема 9. Загальна характеристика органів виділення. Система сечовиділення.	6	4	2			2		2
10	Тема 10. Анатомія, фізіологія та гігієна шкіри.	7	4	2				2	3
	Модульний контроль	2	2		2				
	Разом	30	20	10	2	2	2	4	10
Змістовий модуль V									
Ендокринна система. Вікова фізіологія нервової системи, аналізаторів. Гігієна навчально-виховного процесу в загальноосвітніх навчальних закладах									
11.	Тема 11. Ендокринна система та її вікові особливості.	10	8	4			2	2	2
12.	Тема 12. Вікова фізіологія нервової системи, аналізаторів.	10	6	4			2		4
13.	Тема 13. Гігієна навчально-виховного процесу в ЗНЗ.	8	4			2		2	4
	Модульний контроль	2	2						
	Разом	30	20	8	2	2	4	4	10
За II семестр		45	30	12	4	2	6	6	15
Разом за навчальним планом		150	100	40	10	10	20	20	50

Навчально-методична карта дисципліни «Анатомія, фізіологія і гігієна дітей шкільного віку»

Разом: 150 год., лекції – 40 год., семінарські заняття – 20 год., пр. роб – 10 год; індивідуальна робота – 20 год., самостійна робота – 50 год., підсумковий контроль – 10 год.

Модулі	Змістовий модуль I			Змістовий модуль II		
Назва модуля	Вступ. Значення анатомії, фізіології та гігієни для професійної підготовки вчителя початкової школи. Віковий розвиток людини			Анатомія та вікова фізіологія опорно-рухової системи. Розвиток рухів у дітей		
Кількість балів за модуль	72 бали			72 бали		
Лекції	1-2	3-4		5-6	7-8	
Теми лекцій	Вступ. Значення анатомії, фізіології та гігієни для професійної підготовки вчителя початкової школи.	Загальні закономірності росту та розвитку дітей і підлітків. Віковий розвиток людини.		Анатомія та вікова фізіологія опорно-рухової системи. Будова та функції скелету людини.	М'язова система людини. Розвиток рухів у дітей.	
Теми практичних і семінарських занять	Практична робота № 1. Оцінювання фіз.розвитку дітей.	Семінар № 1. Закономірності росту і розвитку організму людини Семінар № 2. Ембріональний розвиток людини.		Семінар № 3 Анатомія фізіологія опорно-рухової системи людини. Постава та її порушення.	Практична робота № 2. Стоматоскопічне дослідження постави Семінар № 4.Вікові особливості мязевого апарату дитини.	
Тестові завдання	10 балів			10 балів		
Модульний контроль	25 балів			25 балів		
Самостійна робота	10 балів			10 балів		

Модулі	Змістовий модуль III			Змістовий модуль IV		
Назва модуль	Внутрішнє середовище організму. Анатомія, фізіологія та гігієна серцево-судинної системи. Анатомія та вікова фізіологія дихальної системи			Вікові особливості травлення, обміну речовин і енергії. Загальна характеристика органів виділення. Анатомія, фізіологія та гігієна шкіри		
Кількість балів за модуль	77 балів			77 бали		
Лекції	9-10	11	12	13-14	15	16
Теми лекцій	Внутрішнє середовище організму. Кров, її функції та склад.	Анатомія, фізіологія та гігієна серцево-судинної системи.	Анатомія та вікова фізіологія дихальної системи.	Вікові особливості травлення, обміну речовин і енергії. Принципи харчування дітей.	Загальна характеристика органів виділення. Система сечовиділення.	Анатомія, фізіологія та гігієна шкіри.
Теми практичних і семінарських занять	Семінар № 5. Кров, лімфа. Імунітет.	Пр. робота № 3. Оцінка функц. стану серцево-судинної системи. Семінар № 6. Вікові особливості серцево-судинної системи		Пр. робота № 4. Розрахунок фізіологічних потреб у харчових речовинах та енергії. Семінар № 7. Вікові особливості травної системи людини.	Семінар № 8. Анатомія, фізіологія та гігієна органів сечовиділення. Хвороби сечовидільної системи.	
Тестові завдання	10 балів			10 балів		
Модульний контроль	25 балів			25 балів		
самостійна робота	15 балів			15 балів		

Змістовий модуль V			
Назва модуля	Залози внутрішньої секреції. Вплив гормонів на ріст і розвиток організму. Вікові особливості нервової системи, вищої нервової діяльності, аналізаторів. Гігієна навчально-виховного процесу.		
Кількість балів за модуль	92 бали		
Лекції	17-18	19-20	
Теми лекцій	Ендокринна система та її вікові особливості.	Вікові особливості нервової системи, вищої нервової діяльності, аналізаторів.	
Теми практичних і семінарських	Семінар № 9. Вікові особливості розвитку функціонування ендокринних залоз.	Семінар №10. Будова, функції та розвиток нервової системи людини. Механізм та умови виникнення умовних рефлексів. Гальмування умовних рефлексів.	Практична робота № 5 Гігієна навчально-виховного процесу в ЗОШ
Тестові завдання	10 балів		
Модульний контроль	25 балів		
Самостійна робота	15 балів		
Реферат	15 балів		
Підсумковий контроль	Екзамен (40 балів)		

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Закономірності росту і розвитку організму людини. Спадкові хвороби людини.	2
2	Ембріональний розвиток людини	2
3	Анатомія та вікова фізіологія опорно-рухової системи людини. Постава, її порушення та профілактика.	2
4	Вікові особливості м'язевого апарату	2
5	Кров як тканина внутрішнього середовища.	2
6	Вікові особливості серцево-судинної системи людини	2
7	Вікові особливості травної системи людини	2
8	Анатомія та вікова фізіологія та гігієна органів сечовиділення.	2
9	Вікові особливості розвитку і функціонування ендокринних залоз.	2
10	Будова, функції та розвиток нервової системи людини. Механізм та умови виникнення умовних рефлексів. Гальмування умовних рефлексів.	2

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Оцінювання фізичного розвитку дітей. Визначення функціонального віку школярів.	2
2	Стоматоскопічні дослідження постави, кісткового скелету, мускулатури і форми ніг.	2
3	Оцінка функціонального стану серцево-судинної системи. Вимірювання артеріального тиску.	2
4	Розрахунок фізіологічних потреб у харчових речовинах та енергії для людей різних вікових категорій.	2
5	Гігієна навчально-виховного процесу в ЗОШ	2

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Кількість балів
1	Вступ. Значення анатомії, фізіології та гігієни для професійної підготовки вчителя початкової школи	5	5
2	Загальні закономірності росту та розвитку дітей і підлітків. Віковий розвиток людини	5	5
3	Анатомія та вікова фізіологія опорно-рухової системи. Будова та функції скелету людини	5	5
4	М'язова система людини. Розвиток рухів у дітей	5	5

5	Внутрішнє середовище організму. Кров, її функції та склад	5	5
6	Анатомія, фізіологія та гігієна серцево-судинної системи	2	5
7	Анатомія та вікова фізіологія дихальної системи	3	5
8	Вікові особливості травлення, обміну речовин і енергії. Принципи харчування	5	5
9	Загальна характеристика органів виділення. Система сечовиділення	2	5
10	Анатомія, фізіологія та гігієна шкіри	3	5
11	Ендокринна система та її вікові особливості.	2	5
12	Вікова фізіологія нервової системи, аналізаторів.	4	5
13	Гігієна навчально-виховного процесу в загальноосвітніх навчальних закладах.	4	5
		50	65

Змістовий модуль I

Вступ. Значення анатомії, фізіології та гігієни для професійної підготовки вчителя початкової школи. Віковий розвиток людини

1. Історія розвитку анатомії та фізіології. Методи дослідження в анатомії та фізіології.
  2. Будова і життєві функції клітин. Хімічний склад клітини.
  3. Будова та функції тканин.
- Основна література: 1, 2, 3, 4, 5.

Змістовий модуль II

Анатомія та вікова фізіологія опорно-рухової системи.

Розвиток рухів у дітей

1. Постава та її формування. Порушення постави у дітей та плоскостопість.
2. Вікові особливості м'язового апарату.
3. Вплив фізичних вправ та трудової активності на ріст, розвиток і здоров'я дитини.

Основна література: 1, 2, 3, 4, 7

Змістовий модуль III

Внутрішнє середовище організму.

Анатомія, фізіологія та гігієна серцево-судинної системи.

Анатомія та вікова фізіологія дихальної системи.

1. Імунітет та імунна система.
2. Лімфатична система.

- 3.Порушення діяльності серцево-судинної системи. Профілактика захворювання серцево-судинної системи.
  - 4.Щеплення та вакцинація дітей.
  - 5.Повітряний та температурний режими в школі. Мікроклімат у школі.
- Основна література: 1, 2,3,4, 5.

Змістовий модуль IV

Вікові особливості травлення, обміну речовин і енергії. Загальна характеристика органів виділення. Анатомія, фізіологія та гігієна шкіри

- 1.Зуби, їх ріст та розвиток. Захворювання зубів: профілактика та лікування.
  - 2.Інфекційні захворювання органів травної системи та їх профілактика.
  - 3.Вітаміни. Харчування і здоров'я людини.
  - 4.Загартування організму природними факторами.
- Основна література: 3, 4, 6

Змістовий модуль V

Ендокринна система та її вікові особливості. Вікова фізіологія нервової системи, аналізаторів. Гігієна навчально-виховного процесу в загальноосвітніх навчальних

1. Спинний мозок: будова, функції, розвиток.
  2. Вікові особливості розвитку ЦНС.
  3. Статеве дозрівання хлопчиків та дівчаток.
  4. Гігієна органів зору. Вікові та професійні особливості зору.
  5. Гігієна органів слуху. Вікові особливості слуху та його основні характеристики.
  6. Вестибулярний апарат. Хеморецепторні сенсорні системи. М'язова, тактильна і температурна чутливість.
- Основна література: 1, 2,3,4, 5.

Карту самостійної роботи, де визначено форми академічного контролю, успішність (бали) і термін виконання самостійної роботи студентами, подано у вигляді табл. 8.1.

Таблиця 8.1.

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	бали	Термін виконання
Змістовий модуль I.			
Вступ. Значення анатомії, фізіології та гігієни для професійної підготовки вчителя початкової школи. Віковий розвиток людини			
Тема 1. Вступ. Значення анатомії, фізіології та гігієни для професійної підготовки вчителя початкової школи.	тестування, модульний контроль	5 балів	
Тема 2. Загальні закономірності росту та розвитку дітей і підлітків. Віковий розвиток людини.	тестування, модульний контроль	5 балів	
Всього 10 год		10 балів	
Змістовий модуль II			
Анатомія та вікова фізіологія опорно-рухової системи. Розвиток рухів у дітей			
Тема 3. Анатомія та вікова фізіологія опорно-рухової системи. Будова та функції скелету людини.	тестування, модульний контроль	5 балів	
Тема 4. М'язова система людини. Розвиток рухів у дітей.	тестування, модульний контроль	5 балів	
Всього 10 год		10 балів	
Змістовий модуль III			
Внутрішнє середовище організму. Анатомія, фізіологія та гігієна серцево-судинної системи. Анатомія та вікова фізіологія дихальної системи			
Тема 5. Внутрішнє середовище організму. Кров, її функції та склад.	тестування, модульний контроль	5 балів	
Тема 6. Анатомія, фізіологія та гігієна серцево-судинної системи.	тестування, модульний контроль	5 балів	
Тема 7. Анатомія та вікова фізіологія дихальної системи.	модульний контроль	5 балів	
Всього 10 год		15 балів	
Змістовий модуль IV			
Вікові особливості травлення, обміну речовин і енергії. Загальна характеристика органів виділення. Анатомія, фізіологія та гігієна шкіри			
Тема 8. Вікові особливості травлення, обміну речовин і енергії. Принципи харчування дітей.	тестування, модульний контроль	5 балів	
Тема 9. Загальна характеристика органів виділення. Система сечовиділення.	тестування, модульний контроль	5 балів	
Тема 10. Анатомія, фізіологія та гігієна шкіри.	модульний контроль	5 балів	

Всього 10 год		15 балів	
Змістовий модуль V			
Ендокринна система. Вікова фізіологія нервової системи, аналізаторів. Гігієна навчально-виховного процесу в загальноосвітніх навчальних закладах			
Тема 11. Ендокринна система та її вікові особливості.	тестування, модульний контроль	5 балів	
Тема 12. Вікова фізіологія нервової системи, аналізаторів.	тестування, модульний контроль	5 балів	
Тема 13. Гігієна навчально-виховного процесу в загальноосвітніх навчальних закладах.	модульний контроль	5 балів	
Всього 10 год		15 балів	
Разом 50 год		65 балів	

8. Методи навчання

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- *Словесні*: лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.
- *Наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- *Практичні*: вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проєктів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

9. Методи контролю

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, екзамен.
- **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; реферат.
- **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Шкала оцінювання

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання та професійного навчання
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання - незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ п/п	Вид діяльності	Кількість	Розрахунок	Загальна сума
1.	Відвідування лекцій	40	20 × 1	20 балів
2.	Відвідування семінарських та практичних занять	30	15 × 1	15 балів
3.	Практична робота	5	5 × 10	50 балів
4.	Робота на семінарському занятті	10	(10 × 10)/2	50 балів
5.	Підготовка реферату	1	1 × 15	15 балів
6.	Виконання поточних контрольних робіт	5	5 × 10	50 балів
7.	Виконання модульного контрольної роботи	5	5 × 25	125 балів
8.	Виконання самостійної роботи	13	13 × 5	65 балів
Підсумковий рейтинговий бал			коефіцієнт 6,5	390

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота													Екзамен	Сума
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 3			Змістовий модуль 4			Змістовий модуль 5				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	40	100
72		72		76			77			92				

11. Методичне забезпечення

1. Опорні конспекти лекцій.
2. Навчальні посібники.
3. Робоча навчальна програма.
4. Збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів.
5. Засоби підсумкового контролю (комп'ютерна програма тестування, комплект друкованих завдань для підсумкового контролю).
6. Завдання для ректорського контролю знань студентів з навчальної дисципліни «Анатомія, фізіологія і гігієна дітей шкільного віку».

12. Очікуваний результат

- сформованість у майбутнього вчителя початкової школи ціннісного ставлення до власного організму і здоров'я та здоров'я інших людей;
- уміння протистояти шкідливим впливам соціо-природничого середовища;
- обізнаність студентів щодо генетичних механізмів онтогенезу;
- розуміння студентами закономірностей росту і розвитку дітей і підлітків, особливостей процесів дихання, кровообігу, травлення, обміну речовин, терморегуляції, виділення, функціонування нервової та ендокринної систем, їхній взаємозв'язок;
- встановлення взаємозв'язку організму з навколишнім середовищем і фактори, що зберігають та порушують здоров'я;
- розуміння студентами складових і факторів формування здорового способу життя;
  - уміння застосовувати теоретичні знання для пояснення фізіологічних, біохімічних, генетичних процесів, що відбуваються в організмі дитини молодшого шкільного віку;
  - уміння пояснювати зв'язок між будовою і функцією органів та систем органів людини з урахуванням вікових особливостей дитячого організму;
  - готовність студентів використовувати науково обґрунтовані гігієнічні рекомендації з організації навчально-виховного процесу у початковій школі, режиму дня і відпочинку, харчування дітей, обладнання, планування і благоустрою загальноосвітніх навчальних закладів;
  - уміння визначати основні чинники формування здорового способу життя; пояснювати шкідливість впливу факторів ризику на здоров'я людини;
  - здатність встановлювати етапи, найбільш чутливі до педагогічних впливів, направлених на розвиток сприймання, уваги і пізнавальних процесів учнів початкової школи.

13. Рекомендована література

Базова

Основна

1. Антонік, В. І. Анатомія, фізіологія дітей з основами гігієни та фізичної культури : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / В. І. Антонік, І. П. Антонік, В. Є. Андріанов. - Київ : Професіонал ; Київ : Центр учбової літератури, 2009. - 336 с.
2. Коляденко Г.І. Анатомія людини : підручник для студ. природ. спец. вищ. пед. навч. закладів / Г. І. Коляденко ; М-во освіти і науки України. - 6-те вид. - Київ : Либідь, 2014. - 384 с.
3. Маруненко І. М. Анатомія і вікова фізіологія з основами шкільної гігієни : курс лекцій / І. М. Маруненко, Є. Неведомська, В. І. Бобрицька ; М-во освіти і науки України, Київський міський педагогічний університет імені Бориса Грінченка. - 2-е вид. - Київ : Прфесіонал, 2006. - 480 с.
4. Помогайбо, В. Основи антропогенезу : підручник / В. Помогайбо, А. Петрушов, Н. Власенко. - Київ : Академвидав, 2015. - 142 с. –
5. Сидоренко, П. І. Анатомія та фізіологія людини : підручник / П. І. Сидоренко, Г. О. Бондаренко, С. О. Куц. - Київ : Медицина, 2015. - 199 с.

Додаткова

1. Осипенко, Г. А. Основи біохімії м'язової діяльності: навчальний посібник для студентів вищих навч. закладів фіз. виховання і спорту / Г. А. Осипенко. - Київ : Олімпійська література, 2007. - 198 с.
2. Помогайбо, В. М. Анатомія та еволюція нервової системи : навчальний посібник / В. М. Помогайбо, О. І. Березан. - Київ : Академвидав, 2013. - 158 с.
3. Тарасюк В.С. Ріст і розвиток людини : підручник для студ. вищ. медич. навч. закл. / В. С. Тарасюк [та ін.] ; ред.: В. С. Тарасюк, І. Ю. Андрієвський. - Київ : Медицина, 2008. - 400 с. : табл., мал.
4. Чижик В. В. Спортивна фізіологія : навчальний посібник для студентів / В. В. Чижик ; наук. ред. М. Макаренко ; худ. ред. Ю. Черняк ; рецензент Г. В. Коробейніков ; рецензент В. С. Лизогуб ; ред., рецензент М. В. Макаренко ; Міністерство освіти і науки України, Луцький інститут розвитку людини Університету "Україна", Херсонський державний університет. - Луцьк : Твердиня, 2011. - 256 с.

14. Інформаційні ресурси

1. Аносов В.Х., Хоматов Н.Г., Сидоряк В.Г. Вікова фізіологія з основами шкільної гігієни: [Електронний ресурс] – Режим доступу: lib.mdpu.org.ua/.../anosov_vkh_khomatov_ng_sidorjak_vkova_fzologja_z_osnovami_s_hklno_ggni.html .
2. Антонік В. І., Антонік І. П., Андріанов В. Є. Анатомія, фізіологія дітей з основами гігієни та фізичної культури: [Електронний ресурс] – Режим доступу: chtyvo.org.ua/.../Anatomiiia_fiziolohiia_ditei_z_osnovamy_hihiieny_ta_fizychnoi_kultury.pdf